

заперечення подано проти результатів аналізу. У такому випадку клієнт може подати запит на вивчення методу аналізу.

Таким чином, особливістю кіпріотської побудови процедури проведення експертного дослідження є наявність дворівневої та двосуб'єктної будови: Official Government Laboratory та National Reference Laboratory (остання виступає суб'єктом проведення експертних досліджень у випадку призначення повторних експертиз).

ВПЛИВ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

*Синчак Віктор Петрович,
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту,
фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницького університету управління та права*

Публічна політика, як відносно нове явище в державному управлінні, набуває особливої гостроти тоді, коли це стосується публічних повноважень, які виконує Державна податкова служба України (далі – ДПС України). Усе це впливає із інституціонального підходу, який передбачає віднесення до основних гравців публічної політики органів державної влади, зокрема і виконавчої. Такий підхід дозволяє вбачати у системі органів податкової служби ознаки публічної політики. Остання реалізується у полі зору суспільства, за його кошти та з дотриманням його ж інтересів шляхом здійснення податкового контролю на етапі первинного розподілу ВВП з використанням різних заходів впливу та пошуком компромісу між потребами платників податків і суспільства у фінансових ресурсах.

Працівники податкової служби, які, реалізуючи податкову політику, контролюють первинний розподіл ВВП, здійснюють свою діяльність публічно, зокрема у полі зору суспільства за його кошти та для дотримання його ж інтересів завдяки реалізації контрольної функції, звітуючи при цьому про свою

роботу. Вирішення цих складних завдань потребує змін і в роботі ДПС України, яка з часу свого утворення періодично знаходиться у стані реорганізації, на чому зупинимось більш предметно.

Слід зауважити, що реорганізація Державної фіскальної служби України (далі – ДФС України) шляхом її поділу сприяла відновленню попередньої назви Державної податкової служби України, що відбулось з набранням чинності Постанови №1200²³². Причому тенденції у змінах назв контролюючого органу у сфері оподаткування засвідчують, що, по-перше, найчастіше вони пов'язані саме з цією службою, на відміну від інших центральних органів виконавчої влади, і, по-друге, перейменування податкового органу відбувається з періодичністю як правило до 4 років.

Для підтвердження наведеного, зазначимо, що тенденція у зміні назв податкової служби стала добре простежуватися ще з початку 90-х років минулого століття. Нагадаємо, що у 90-х роках цей контролюючий орган функціонував як Державна податкова служба в Українській РСР. Звісно, з набуттям нашою країною політичної незалежності повинні були змінюватися і підходи до побудови податкової системи, яка б відповідала як вимогам ринкової економіки, так і політичному вектору розвитку нашої країни.

Натомість, у 1992 році на рівні держави вказану назву було змінено на Головну державну податкову інспекцію України, яка мала розгалужену систему державних податкових інспекцій у складі середніх і низових ланок. Проте через чотири роки (1996 р.) її знову перейменовано на Державну податкову адміністрацію України. З цього часу суттєво змінено підходи до мобілізації податкових надходжень із доведенням до низових ланок планових завдань у розрізі податків і зборів.

Через наступні чотири роки (2010 р.) попередня назва змінюється на Державну податкову службу України. Під таким найменуванням

²³² Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року №1200. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-utvorenniya-derzhavnoyi-podatkovoyi-sluzhbi-ukrayini-ta-derzhavnoyi-mitnoyi-sluzhbi-ukrayini>

контролюючий орган протримався лише три роки, бо вже у 2013 році податкову було об'єднано з Державною митною службою України та утворено Міністерство доходів і зборів. З'єднання двох служб сприяло посиленню контролю за зовнішньоекономічними операціями (внаслідок інтегрування баз даних податкової та митної служби зі створенням сучасної ІТ-інфраструктури) та дозволило запровадити горизонтальний податковий моніторинг (передбачає заміну процедур аудиту на поточний моніторинг діяльності суб'єкта господарювання, зокрема, великих платників податків).

Однак у 2014 році, тобто через один рік, одночасно із ліквідацією Міністерства доходів і зборів об'єднані служби отримали назву ДФС України. І, як наголошено вище, через чотири роки (2018 р.) фіскальну службу реорганізовано та утворено відповідно до Постанови №1200²³³ ДПС України. Тож з цього часу ті переваги, які напрацьовувались після об'єднання податкової і митної служби, були відкинуті, що, на нашу думку, не сприятиме результативності податкового контролю та податкового моніторингу в умовах зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. До того ж, з утворенням ДПС України не змінними є її завдання, порівняно з ДФС України. Різниця полягає лише у тих з них, які віднесені до завдань митної служби. По суті відбулось технічне роз'єднання двох служб, які з огляду на набуту вітчизняну практику та зарубіжний досвід, могли б функціонувати і у перспективі.

Безумовно, можна погодитись з ініціаторами такого частого реформування податкової служби, але вони повинні мати відповідні обґрунтування спрямовані на удосконалення попередніх напрацювань у сфері податкового контролю та податкового моніторингу. Це з одного боку, а з іншого – слід враховувати, що постійні перейменування назв призводять до перемін у структурі податкового органу. І тоді виникає необхідність її перегляду та зміни штатного розпису на всіх рівнях відповідно до

²³³ Там саме.

підпорядкованості. До того ж, на практиці така ситуація стає деколи причиною не затвердження структури та непогодження призначень штатного персоналу.

Зазначене вище спричиняє додаткові витрати, створює бюрократичні перепони з конфліктними наслідками між керівниками фінансових служб, порушує стабільність в роботі контролюючого органу у сфері оподаткування та має опосередкований негативний вплив на фінансове забезпечення сектору безпеки і оборони (далі – СБіО), а деколи навіть показує ті протиріччя, про які суспільство не завжди вчасно дізнається, як це було у випадку при проведенні розстрочки податкового боргу окремим платникам податків (більш детально див.²³⁴). Відтак доводиться спостерігати неефективне використання бюджетних коштів, що є джерелом доходів бюджету, а відтак – фінансування СБіО.

Тут доцільно зазначити, що відповідно до статті 35 Закону №2469-VIII²³⁵ основним джерелом фінансування складових СБіО є кошти Державного бюджету України. До складових СБіО відповідно до статті 12 Закону №2469-VIII віднесено: «сили безпеки; сили оборони; оборонно-промисловий комплекс; громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки». У цій же статті 12 наведено склад служб і об'єднань, які належать до СБіО. При цьому зазначено, що «інші державні органи й органи місцевого самоврядування здійснюють свої функції із забезпечення національної безпеки у взаємодії з органами, які входять до складу сектору безпеки і оборони».

Тож фінансове забезпечення складових сектору безпеки і оборони має особливу вагомість, оскільки безпосередньо впливає на національну безпеку держави. Відтак, враховуючи, що одним із завдань податкової служби є «здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків, зборів,

²³⁴ Синчак В. П. Публічна політика фіскальної служби як чинник зміцнення національної безпеки в бюджетній сфері. *Університетські наукові записки*. 2018. №3-4 (67-68). С. 295–312.

²³⁵ Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. №2469-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19?lang=en>

платежів»²³⁶, то її робота у цій частині опосередковано впливає на фінансове забезпечення СБіО, а отже – на забезпечення національної безпеки.

Тому податковий контроль з боку цього органу повинен бути ефективним із застосуванням постійного податкового моніторингу, які мають проводитися висококваліфікованими фахівцями ДПС України. Адже, як справедливо зауважує Л. Сохань: «Особа, яка намагається або вже обіймає високі посади у структурі суспільства або в тій чи іншій його підструктурі, повинна відрізнитись високим професіоналізмом у своїй галузі...»²³⁷. Очевидно, що для набуття високих практичних навичок у роботі таких працівників повинна дотримуватись стабільність як один із принципів податкового законодавства.

Наголошуємо, що принцип стабільності важливий не лише для платників податків, але й для контролюючого органу. І якщо у структурі податкової служби відбуваються часті зміни, які, як доведено вище, порушують стабільність у її роботі, то такі дії реформаторів повинні проводитися у взаємодії з органами, які входять до складу сектору безпеки і оборони.

Останнє особливо важливе в умовах військових дій на Сході нашої країни і анексії Криму Російською Федерацією. Усе це суттєво вплинуло на зменшення доходів державного бюджету зокрема й обмежило вітчизняні можливості для зростання фінансових ресурсів держави загалом. Натомість виникла об'єктивна необхідність збільшення воєнних видатків, що перевищують темпи зростання доходів бюджету.

Безумовно, обмеженість фінансових ресурсів спричинило введення в країні військового збору. Проте такий захід не може повністю задовільнити потреби у фінансуванні відновлення та посилення військового потенціалу держави. Додатковими джерелами є донарахування, завдяки яким, лише за

²³⁶ Положення про Державну податкову службу України: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-п>.

²³⁷ Сохань Л. Элитарная личность как социальный тип. *Публичное управление: теория и практика*: сборник научных работ Ассоциации докторов наук государственного управления. Х.: Изд-во «ДокНаукДержУпр». 2010. № 3–4. С. 394-399.

перший квартал 2019 року, за результатами проведених планових і позапланових перевірок до бюджету зараховано 3 мільярди гривень²³⁸.

Тому, на нашу думку, частково зменшити окреслену проблему можливо завдяки дотриманню стабільності в роботі державної податкової служби. При цьому, у період ведення військових дій будь-яке реформування, пов'язане апріорі з порушенням стабільної роботи контролюючого органу у сфері оподаткування, повинно узгоджуватись із стратегією розвитку складових сектору безпеки і оборони та враховувати зміни які можуть відбутися у його фінансовому забезпеченні, що сприятиме і задоволенню фінансових потреб національної безпеки держави загалом.

УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН

*Стаднік Ірина Василівна,
старший викладач кафедри теорії та історії держави і права та
адміністративного права Донецького національного
університету імені Василя Стуса*

Сталий соціально-економічний розвиток суспільства значною мірою зумовлюється ефективним функціонуванням механізму правового регулювання господарських відносин, який виступає дієвим засобом забезпечення соціальної спрямованості виробництва, підвищення ділової активності бізнесу, утвердження господарського правопорядку.

Різні аспекти ефективності правового регулювання неодноразово досліджувалися в науковій літературі, зокрема такими авторами як М.В. Ніколаєв, А.М. Перепелюк, О.М. Куракін, В.Ф. Прозоров та іншими. Окремі питання ефективності правового регулювання господарських відносин висвітлено в роботах О.М. Вінник, Г.Л. Знаменського, Ю.В. Тихомірова, Ю.І.

²³⁸ Державна фіскальна служба України. Офіційний портал. URL:<http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/375956.html>.